

Finansdepartementet

Skattedirektoratet

Oslo, 20. oktober 2021

Vår ref. 11185965

Ansvarlig advokat: Are Fagerhaug

FORSLAG TIL ENDRET REGELVERK PÅ MERVERDIAVGIFTSOMRÅDET – FRIVILLIG REGISTRERINGSORDNING FOR ORGANISASJONER SOM OPPKREVER KOLLEKTIVE RETTIGHETSVEDERLAG ETTER ÅNDSVERKSLOVEN

1 INNLEDNING

Denne henvendelsen er gitt på vegne av TONO SA ("TONO"), Gramo, Norwaco og IFPI Norge AS ("IFPI"), i det følgende samlet omtalt som "Organisasjonene". Organisasjonene oppkrever alle kollektive vederlag på vegne av grupper av rettighetshavere som enten har originære opphavsrettigheter etter åndsverksloven §§ 2 og 3 (for kunstnere, forfattere, tekstforfattere, komponister mv), i det følgende kalt "Opphavsrett" eller har såkalte nærstående rettigheter etter åndsverksloven kap 2 (for produsenter, utøvende kunstnere, fotografer mv.) i det følgende kalt "Nærstående rettigheter".

Det har over lengere tid vært dialog mellom skattemyndighetene og Organisasjonene for å avklare den avgiftsmessige håndteringen av vederlag som Organisasjonene oppkrever på vegne av ulike rettighetshavere. Dialogen er initiert av Organisasjonene selv, da tolkningen av regelverket har vært uklar og merverdiavgiftsregelverket ikke er tilpasset kollektiv oppkreving av denne type vederlag.

Konklusjonene på dialogen og avklaringene er, slik vi oppfatter det, som følger:

- Unntaket fra merverdiavgift i mval. §3-7, 4. ledd omfatter kun Opphavsrett som omsettes av opphaveren. Omsetning av Nærstående rettigheter omfattes ikke av avgiftsunntaket. Det samme gjelder Opphavsrett som er overdratt (eks hvor selskap har ervervet Opphavsrett).
- Oppkreving av vederlag gjennom Organisasjonene skjer på vegne rettighetshaver og avgiftsbehandlingen av vederlaget skal baseres på rettighetshavers avgiftsstatus.

- Rettighetsvederlaget anses som omsetning i merverdiavgiftslovens forstand, uavhengig av hvilket rettslig grunnlag som benyttes (tvangslisens, avtalelisens, utnyttelse av enerett mv.).

Slik Organisasjonene oppfatter det, er det ikke mulig å oppkreve riktig merverdiavgift i overensstemmelse med overnevnte tolkning av regelverket, da det som hovedregel ikke er mulig å identifisere den enkelte rettighetshavers vederlag ved fakturering til den enkelte kunde. I tillegg vil det ikke være praktisk mulig å spesifisere og identifisere rettighetshavere og merverdiavgiften overfor hver enkelt kunde og videreføre denne til rett rettighetshaver, slik regelverket krever.

På denne bakgrunn foreslår Organisasjonene at det innføres et nytt regelverk, med en frivillig registreringsordning i Merverdiavgiftsregisteret som skal gjelde for organisasjoner som oppkrever vederlag etter åndsverkloven kollektivt på vegne av flere rettighetshavere. Det konkrete forslaget til endringer i lov og forskrift følger av punkt 4.3 nedenfor.

Som bakgrunn og begrunnelse for forslaget vil vi i det følgende redegjøre kort for historikken, gjeldende praksis og avklaringene som har blitt gjort med myndighetene (se punkt 2), redegjøre for hvorfor det ikke er mulig å oppkreve merverdiavgift i overensstemmelse med gjeldende regelverk/tolkning av regelverk (se punkt 3), forslag til endret regelverk med begrunnelse for dette (se punkt 4) og til slutt om hvilket dilemma Organisasjonene står ovenfor nå og hvordan de vil forholde seg til dette fremover (se punkt 5).

2 KORT OM HISTORIKK, GJELDENE PRAKSIS OG AVKLARINGER SOM HAR BLITT GJORT MED MYNDIGHETENE

2.1 Gjeldende praksis

I forbindelse med innføring av generell merverdiavgift på tjenester 2001, gjorde alle Organisasjonene avklaringer med skatteetaten knyttet til registreringsplikt i 2001. Organisasjonene (med unntak av IFPI) fikk i den forbindelse uttalelser fra skatteetaten om at deres virksomhet med oppkreving av vederlag på vegne av rettighetshavere ikke skjedde i næring og at de dermed ikke skulle registrere seg i Merverdiavgiftsregisteret eller oppkreve merverdiavgift på vederlaget de fikk for oppkrevingen. Dette er også bakgrunnen for at TONO, Gramo og Norwaco ikke har vært registrert i Merverdiavgiftsregisteret for denne virksomheten (Gramo ble registrert i Merverdiavgiftsregisteret i 2020 som følge av at de i tillegg utfører andre kommersielle tjenester). IFPI på den annen side er registrert i Merverdiavgiftsregisteret da de er et aksjeselskap som drives i næring, og oppkrever merverdiavgift på tjenestene som de leverer til rettighetshaverne.

Når det gjelder vederlaget som oppkreves på vegne av rettighetshaverne, er det slik at TONO, Norwaco og Gramo til nå ikke har tillagt merverdiavgift på vederlag som de oppkrever av kundene, og når vederlaget sendes videre til rettighetshaverne er dette heller ikke tillagt merverdiavgift. IFPI har derimot for de avtalene IFPI inngår direkte, oppkrevd merverdiavgift fra kundene i eget navn, og rettighetshaverne fakturerer IFPI for dette vederlaget med merverdiavgift. Vederlaget som IFPI mottar fra Norwaco og Gramo, mottas derimot uten merverdiavgift, og overføres til rettighetshaverne uten merverdiavgift.

2.2 Avklaringer og dialog

Merverdiavgift på kollektivt oppkrevede rettighetsvederlag ble særlig aktualisert i 2014, i forbindelse med at Skattedirektoratet avgjorde en klage i en etterberegningssak mot Lindberg Lyd AS (klagesak 8220) hvor selskapet ble etterberegnet for merverdiavgift på vederlag selskapet hadde mottatt fra Tono og Gramo. Vederlaget

knyttet seg til rettigheter Lindberg Lyd hadde til publiserte noter og som plateselskap til utgivelser. I avgjørelsen ble det lagt vekt på at Lindberg Lyd som aksjeselskap ikke kunne inneha originær opphavsrett som faller inn under unntaket i merverdiavgiftsloven § 3-7, 4. ledd, og at utbetalingene av vederlagene måtte representere avgiftspliktig omsetning for selskapet. Etterberegningen skjedde ved at skattekontoret anså at 20 % av vederlaget i realiteten å være merverdiavgift (dvs. at avgiften utgjorde 25 % av nettoen på 80/100 av utbetalt vederlag), slik at Lindberg Lyd ble sittende igjen med kun 80 % av utbetalt vederlag.

Da avgjørelsen var i strid med gjeldende praksis i bransjen, foranlediget dette behov for en avklaringer. Dette gjaldt både i relasjon til rekkevidden av merverdiavgiftsunntaket i merverdiavgiftsloven § 3-7, 4. ledd om opphaverens utnyttelse av egen opphavsrett, samt spørsmål knyttet til hvordan oppkreving av merverdiavgift kunne skje uten at dette innebar en u hensiktsmessig innlåsnings effekt (som i tilfelle Lindberg Lyd innebar at merverdiavgiften reduserer vederlaget med 20 % i stedet for å bli fakturert sluttkunden).

I tillegg til en rekke møter mellom bransjen og etaten, vises særlig til følgende brev:

- Brev 22. januar 2015 fra Gramo til Finansdepartementet med spørsmål om mva på vederlag etter åndsverksloven § 45b
I brevet viser Gramo til avgjørelsen i Lindberg Lyd saken og ber om avklaring knyttet til rekkevidden av avgiftsunntaket i merverdiavgiftsloven § 3-7, 4. ledd. Det påpekes blant annet at Skattedirektoratet har tolket loven feil når de begrunner vedtaket med at juridiske personer ikke kan inneha originær opphavsrett.
- Brev 17. juni 2016 fra Kulturdepartementet til Finansdepartementet
I brevet uttalte Kulturdepartementet at avgiftsunntaket i merverdiavgiftsloven § 3-7 fjerde ledd burde tolkes i lys av åndsverklovens regler, og at det i den forbindelse ikke bør legges til grunn at en snever forståelse av begrepet opphavsrett, men at dette kan omfatte både juridiske personer og nærstående rettigheter.
- Brev 21. desember 2016 fra IFPI til Finansdepartementet
I brevet stilles en rekke spørsmål vedrørende merverdiavgift og betaling for bruk av plateselskapenes «masterrettigheter», dvs. eneretten til egne musikkopptak, herunder om vederlaget som oppkreves gjennom Gramo og Norwaco for tilgjengeliggjøring av lydopptak må anses som avgiftspliktige tjenester.
- Brev 4. juli 2018 fra Finansdepartementet til Skattedirektoratet
I brevet ber Finansdepartementet om at Skattedirektoratet skal vurdere ulike spørsmål knyttet til unntaket for omsetning av egne kunstverk og opphavsrett til egne litterære og kunstneriske verk i merverdiavgiftsloven (mval.) § 3-7 fjerde ledd.
- Brev av 26. juni 2019 fra Skattedirektoratet til Finansdepartementet.
I brevet konkluderte Skattedirektoratet med at vederlaget som oppkreves gjennom Gramo og Norwaco for tilgjengeliggjøring av lydopptak må anses som avgiftspliktige tjenester, og at unntaket i mval. § 3-7 for opphaverens omsetning av opphavsrett til egne kunstneriske verk ikke kommer til anvendelse for såkalte Nærstående rettigheter.

Etter at Gramo ble kjent med innholdet i brevet, ba Gramo om møte med Skattedirektoratet for å forklare utfordringene med å kunne oppkreve merverdiavgift i rettighetshavernes navn. I møtet og i etterfølgende e-post lanserte også Gramo forslag til en løsning hvor Gramo oppkrevde avgiften i eget navn.

- Brev av 27. februar 2020 fra Skattedirektoratet til Gramo.

I brevet har Skattedirektoratet etter en fornyet vurdering kommet til at oppkrevingen av tvangslisens som Gramo gjør for lydopptak som gjøres tilgjengelig ved offentlig fremføring, likevel ikke kan anses som omsetning etter merverdiavgiftsloven, slik at det ikke skal kreves opp merverdiavgift av Gramo-vederlaget (dvs. motsatt konklusjon av brevet av 26. juni 2019).

Gramo innrettet seg etter denne konklusjonen. Uttalelsen medførte imidlertid at de øvrige Organisasjonene fikk behov for å avklare hvordan dette forholdt seg i relasjon vederlag som de oppkrever.

- Brev av 18. mai 2020 fra Advokatfirmaet Selmer på vegne av TONO, Norwaco og IFPI til Skattedirektoratet.

I brevet stiller organisasjonene spørsmål om i hvilken grad Skattedirektoratet sin vurdering om at Gramo-vederlaget ikke skal være å anse som omsetning, også vil gjelde for andre typer rettighetsvederlag som Organisasjonene oppkrever på vegne av rettighetshavere. I tillegg stilles spørsmål om, dersom vederlaget som Organisasjonene oppkrever skal anses som omsetning hvordan oppkrevingen av avgiften håndteres i praksis. I den forbindelse foreslås også en løsning om at organisasjonene i tilfelle skal oppkreve vederlaget i eget navn.

Organisasjonene ble også bedt om å sende inn tilleggsinformasjon i desember 2020.

- Brev av 11. juni 2021 fra Skattedirektoratet til Advokatfirmaet Selmer

I brevet meddeler Skattedirektoratet at de har endret oppfatning igjen (dvs. at konklusjonen i Skattedirektoratets brev av 27. februar 2020 er feil), og at betaling for bruk av lydopptak som ledd i ordningen med tvangslisens, som forvaltes av Gramo, likevel er å anse som vederlag for tjenester, med den virkning at rettighetene er omsatt. Videre uttaler Skattedirektoratet at det samme vil gjelde for betaling for bruk av lydopptak til rettighetshavere som ledd i annen kollektiv rettighetsforvaltning, utøvd av Norwaco, IFPI og TONO. Videre angir at merverdiavgifts- og regnskapslovgivningen gir ikke adgang til å behandle de aktuelle rettigheter som omsatt av organisasjonene, slik det foreslås, men at Skattedirektoratet vil imidlertid ta initiativ til å undersøke mulige løsninger til problemstillinger vedrørende fakturering av denne type "hypotetiske leveringer".

Den endrede konklusjonen vedrørende hva som skal anses som avgiftspliktig omsetning innebar at Organisasjonene rettet en ny henvendelse til Skattedirektoratet.

- Brev av 25. juni 2020 fra Advokatfirmaet Selmer på vegne av TONO, Norwaco, Gramo og IFPI til Skattedirektoratet.

I brevet viste Organisasjonene til det uheldige med at Skattedirektoratet for andre gang endrer sin vurdering av hva som anse som avgiftspliktig omsetning. Samtidig var Organisasjonene positive til at Skattedirektoratet skulle utrede mulige løsninger og ga i den forbindelse innspill til hvilke hensyn som var viktig å ivareta i den forbindelse. Videre ba Organisasjonene om et møte for å kunne gjennomgå dette og problemstillingene med å oppkreve merverdiavgift i rettighetshavers navn. Organisasjonene

informerte også om at de inntil videre ville videreføre gjeldende praksis av håndtering av merverdiavgift, inntil eventuelle utredninger og løsningsforslag var nærmere avklart.

- Brev av 20. august 2021 fra SKD til advokat Are Fagerhaug (Advokatfirmaet Selmer)

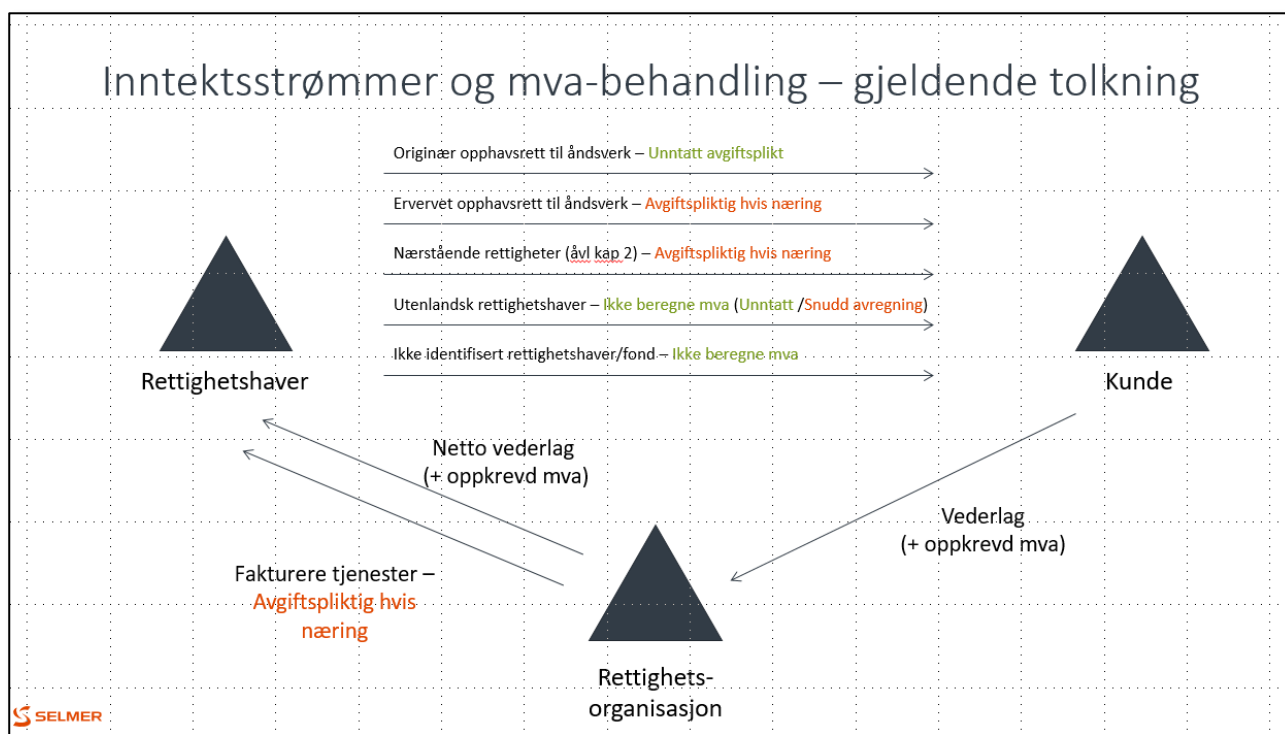
I brevet angir Skattedirektoratet at når de har konkludert slik de har gjort i tidligere brev, kan de ikke se at det er grunnlag for at Organisasjonene inntil videre vil videreføre gjeldende praksis av håndtering av merverdiavgift inntil eventuelle utredninger og løsningsforslag er nærmere avklart/vedtatt. Videre uttales at Skattedirektoratet forutsetter at organisasjonene innretter seg i samsvar med konklusjonene som er gitt. Det informeres videre om at arbeidet med utredning av bokføringsreglene mm. på dette området igangsatt og følger ordinære retningslinjer for det, men at for øvrig anser Skattedirektoratet saken for å være avsluttet.

3 HVORFOR DET IKKE ER MULIG Å OPPKREVE MERVERDIAVGIFT I OVERENSTEMMELSE MED GJELDENDE REGELVERK/TOLKNING AV REGELVERK

3.1 Organisasjonenes dilemma

Organisasjonene ønsker å forholde seg til gjeldende regelverk og etterkomme Skattedirektoratets seneste pålegg om å oppkreve merverdiavgift på vederlag som de oppkrever på vegne av rettighetshavere.

Skjematisk fremstilt innebærer dette at Organisasjonene må forholde seg til følgende inntektsstrømmer og avgiftsmessig klassifisering av de ulike typer vederlag som oppkreves:

Organisasjonene må således som et utgangspunkt identifisere hver og en rettighetshaver med riktig merverdiavgiftsstatus for å kunne vite om vederlaget som skal oppkreves med merverdiavgift eller ikke. Selv om

dette vil være en krevende øvelse, som vil kreve store ressurser, er det ikke dette som er grunnen til at Organisasjonene anser det som umulig å oppkreve riktig merverdiavgift på vegne av rettighetshaverne. Hovedgrunnen til dette, er at det i de fleste tilfeller ikke er mulig å identifisere den enkelte rettighetshavers vederlag ved fakturering til den enkelte kunde. I tillegg vil det ikke være praktisk mulig å spesifisere og identifisere rettighetshavere og merverdiavgiften overfor hver enkelt kunde og videreføre denne til rett rettighetshaver, slik regelverket krever. Dette vil utdypes nærmere i det følgende.

3.2 Hvordan skal oppkreving av merverdiavgift skje i formidlingstilfellene?

I forbindelse med kollektiv oppkreving av rettighetsvederlag, vil det ikke være praktisk mulig at rettighetshaver selv fakturerer kundene med merverdiavgift, da de ikke har kunnskap om hvilke brukere som har betalt vederlag for deres rettigheter. Som formidler av rettighetsvederlag vil Organisasjonene som utgangspunkt ha anledning til å utstede faktura med merverdiavgift på vegne av rettighetshavere, jf. bokføringsforskriften § 5-1-6, og det praktiske er at Organisasjonene oppkrever vederlaget på vegne av rettighetshaver.

Det som kjennetegner formidling og oppkreving av merverdiavgift på vegne av andre, er at merverdiavgiften som oppkreves skjer i rettighetshavers navn og basert på rettighetshavers avgiftsstatus. Dette innebærer at Organisasjonene må identifisere hvilke rettighetshavere som merverdiavgiften oppkreves på vegne av. Videre må rettighetshaver identifiseres i fakturaen, da fakturaene må oppfylle kravene til salgsdokument etter bokføringsreglene for hver enkelt rettighetshaver som omsetningen gjelder med spesifisering av navn, org.nr. etterfulgt av MVA, og adresse.

Videre innebærer oppkreving av merverdiavgift på vegne av rettighetshaver at merverdiavgiften som oppkreves ikke inngår i Organisasjonens avgiftsregnskap, men skal videresendes til den enkelte rettighetshaver. Organisasjonene må dermed ha full oversikt over hvilken merverdiavgift som er oppkrevd på vegne av hvilken rettighetshaver, og overføre denne uavkortet til rettighetshaver, som på sin side skal betale denne inn til staten som det av sitt avgiftsoppgjør.

3.3 Ikke mulig å oppkreve rett merverdiavgift fra kunden på vegne av rettighetshaver

Som nevnt over, vil det i de fleste tilfellene ikke være mulig for Organisasjonene å oppkreve rett merverdiavgift fra kundene på vegne av rettighetshaverne.

Det som imidlertid er felles for så å si alle tilfellene av kollektiv oppkreving av rettighetsvederlag, er at det ikke er samsvar mellom hvordan vederlaget fra kundene beregnes, og hvordan vederlaget avregnes til rettighetshaverne. Avtaler om bruk av rettigheter inngås kollektivt, det vil si at kunden gis tilgang til å benytte rettigheter til en ubegrenset krets, eller nærmere begrenset krets, av rettighetshavere innenfor et eller flere rettighetsområder. Typisk vil kunden få rett til fri bruk (evt. med noen begrensninger) av rettighetene som omfattes. Det vanlige er også at vederlaget som brukeren betaler er et forhåndsfastsatt vederlag som ikke påvirkes av faktisk bruk i avtaleperioden. Størrelsesorden på det forhåndsfastsatte vederlaget er gjerne basert på antatt bruk.

Det er også deler av vederlaget som Organisasjonene oppkrever som ikke knytter seg til vederlag for rettighetshavere. For TONO gjelder det avgift til komponistfond og midler til kulturelle formål, for Gramo gjelder det avgift til fond for utøvende kunstnere. Norwaco får også midler til distribusjon over statsbudsjettet som kompensasjon for privatkopiering.

Når det gjelder hvordan vederlag avregnes og utbetales til rettighetshavere så beregnes og basert avregningene på en rekke parametere (som er ulike på de ulike områdene). Avregningene er dels basert på statistikk, vektingsfaktorer, undersøkelser, stikkprøver, forhandlinger av prosentandel per rettighetshavergruppe, rapportert faktisk bruk, mv.

I de fleste tilfellene foreligger det ikke noen direkte sammenheng mellom bruken som den enkelte brukeren har gjort, og avregningen som skjer til den enkelte rettighetshaver. I noen tilfeller vil det være mulig å identifisere deler av vederlaget som er oppkrevd i henhold til avregninger over tid, men også i disse tilfellene vil det normalt ikke være mulig å få en komplett oversikt over fordelingen av hele vederlaget. Avregning av rettighetsvederlag vil i mange tilfeller skje over flere år.

Dette kan illustreres med følgende eksempel:

- Gramo/TONO oppkrever vederlag fra butikker, restauranter, hoteller, arbeidsplasser mv. for at disse kan spille bakgrunnsmusikk mv. i ulike sammenhenger. Vederlaget beregnes sjablongmessig ut ifra forskjellige faktorer som butikken/restaurantens areal, åpningstider, antall rom, antall ansatte mv. Avtalen innebærer at de ulike næringsdrivende fritt kan spille musikk innenfor gitte rammer fra alle rettighetshavere Gramo/TONO representerer, og Gramo/TONO oppkrever et årlig vederlag for dette.
- Gramo/TONO representerer til sammen flere hundre tusen ulike rettighetshavere (komponister, tekstforfattere, produsenter, utøvere mv.) som har rettigheter til musikken som benyttes av kunden. Når Gramo/TONO gjør sin avregning mot rettighetshaverne for bakgrunnsmusikk mv. fra næringsdrivende, skjer dette i form av bruk av statistikker basert på bruksrapporter, radiospillinger, annen statistikk i samme periode. Avregning til rettighetshaverne skjer over flere år.
- På tidspunkt for fakturering av vederlaget har Gramo/TONO ingen formening om hvilke rettighetshavere de oppkrever vederlaget på vegne av. En mulig tolkning kunne være at de oppkrevede vederlag på vegne av alle rettighetshavere (ved at rettighetene stilles til disposisjon for den næringsdrivende), men det ville i tilfelle innebære at Gramo/TONO måtte identifisere flere hunder tusen rettighetshavere i salgsdokumentet, og det ville heller ikke løst hvilken merverdiavgift de skulle oppkreve da de ikke vet hvilket vederlag som gjelder hvilken rettighetshaver.
- Ved senere avregninger og utbetaling av vederlag til rettighetshavere, kan Gramo/TONO over tid identifisere hvordan utbetalingene har skjedd som følge av oppkrevd avgift innen et segment. Det kan da i prinsippet tenkes at TONO/Gramo kunne etterfakturere merverdiavgift til de enkelte næringsdrivende basert på hvordan avregningene har skjedd. I tilfelle innebærer det, eksempelvis, at TONO/Gramo må identifisere hver enkelt rettighetshaver som faktisk har fått avregnet vederlag innenfor det enkelte segmentet og etterfakturere merverdiavgift til alle kundene innen dette segmentet basert på dette. Det ville i tilfelle innebære at Gramo/TONO måtte identifisere og spesifisere titusenvis av rettighetshavere i faktureringen til hver enkelt butikk e.l., og oppkreve merverdiavgift basert på deres avregninger. Dette vil i tilfelle måtte skje ved hver avregning (som kan gå over 4 år). Samtidig vil ikke merverdiavgiften som da oppkreves ha noen direkte sammenheng med hvilke rettigheter den enkelte næringsdrivende har brukt, og således bli feil mot den enkelte kunde. Merverdiavgiftsbeløpene vil dessuten være så små knyttet til hver enkelt faktura for hver rettighetshaver at den i mange tilfeller

ikke vil være mulig å identifisere. I tillegg er det alltid en del av vederlaget som aldri lar seg identifisere og som går til fond eller kulturelle formål.

Det ovennevnte er bare ett av mange eksempler som illustrer at det ikke faktisk, eller praktisk, vil være mulig å oppkreve riktig merverdiavgift basert på rettighetshavers avgiftsstatus i disse tilfellene.

Vi vil imidlertid påpeke at det er mange nyanser i dette. I noen tilfeller avregnes vederlag mot rettighetshaver i hht. faktisk bruk, og i disse tilfelle vil det over tid være mulig å identifisere rettighetshaverne og dermed teoretisk mulig å etterfakturere merverdiavgift til kundene. I ingen tilfeller vil det imidlertid være mulig å gjøre dette ved den originale faktureringen, og dermed heller ikke mulig å oppkreve riktig merverdiavgift på faktureringsstidspunktet i overensstemmelse med bokføringsloven. Slik etterfakturering av merverdiavgift vil dessuten innebære tungvinte systemer hvor kundene mottar en rekke tilleggsfakturaer på merverdiavgift, som i praksis vil være vanskelig å håndtere. Ved oppkreving over flere år, vil også problemstillinger knyttet til manglende betaling, tap av krav, konkurser mv. aktualisere seg, som vil være u håndterbart når merverdiavgiften oppkreves på vegne av rettighetshaver.

Det er også en rekke problemstillinger knyttet til at kollektiv oppkreving av vederlag ofte skjer gjennom flere ledd av organisasjoner, og hvor det kun er siste ledd i kjeden som har direkte kontakt med rettighetshaver og vil kunne vite hvordan avregningen skjer mot den enkelte rettighetshaver.

I tillegg vil vi påpeke at det er en særskilt problemstilling ved at store deler av vederlagene som oppkreves gjelder utenlandske rettighetshavere. I disse tilfellene vil det være reglene for snudd avregning som gjelder når kundene som kjøper tjenestene er næringsdrivende hjemhørende i Norge, og tjenesten som kjøpes ville vært avgiftspliktig ved omsetning i Norge. Vi kan imidlertid ikke se for oss hvordan det skal være mulig å etablere systemer som gjør at kundene i disse tilfellene skal kunne identifisere hvilken del av rettighetsvederlaget som de selv skal beregne merverdiavgift på etter reglene for snudd avregning.

For nærmere redegjørelse om hvordan vederlag oppkreves og avregnes av de ulike Organisasjonene, vises til tidligere korrespondanse med Skattedirektoratet (gi gjerne beskjed om det er behov for å ettersende noe av dette, evt. beskrive dette nærmere).

4 LOV/FORSKRIFTSENDRINGER:

4.1 Forslag til frivillig registreringsordning

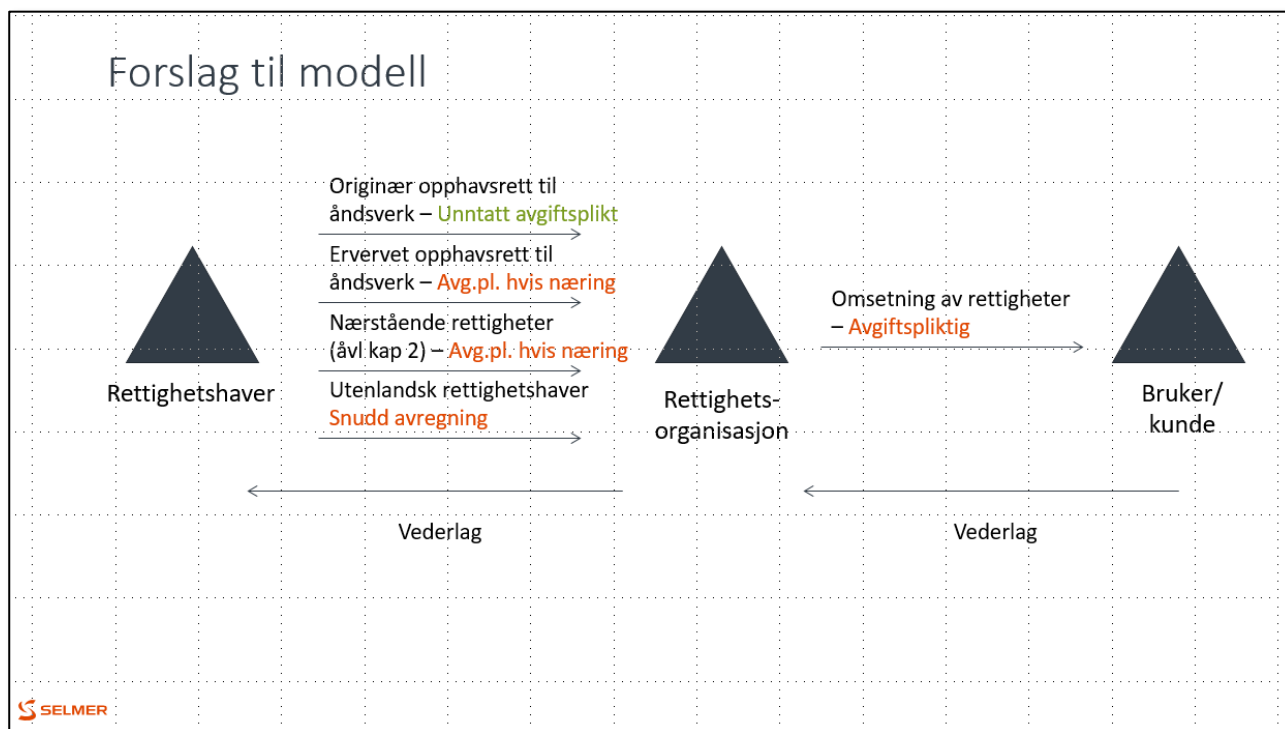
For at riktig merverdiavgift skal kunne beregnes og oppkreves ved kollektiv oppkreving av rettigheter etter åndsverksloven, ser Organisasjonene det som eneste mulige at vederlaget for avgiftsformål må kunne oppkreves av Organisasjonene selv, i Organisasjonenes eget navn og basert på organisasjonenes egen avgiftsstatus.

Dette kan løses ved at det innføres en frivillig registreringsordning for organisasjoner som oppkrever vederlag etter åndsverkloven på vegne av flere rettighetshavere. Ordningen må i tilfelle innebære at omsetning av rettigheter som organisasjonen forvalter, for avgiftsformål, skal anses som organisasjonens egen omsetning. Tilsvarende vil utbetaling av vederlag til rettighetshavere for avgiftsformål være å anse som omsetning mellom rettighetshaver og organisasjonen. For å løse tilfellene hvor vederlag oppkreves i flere ledd, må ordningen også kunne gjelde i flere ledd mellom frivillig registrerte organisasjoner.

4.2 Nærmere begrunnelse for forslaget og valg av løsning

Det vises til redegjørelsen over når det gjelder beskrivelse av hvorfor det ikke er mulig å oppkreve riktig merverdiavgift i henhold til dagens regelverk og skattedirektoratets tolkning av regelverket.

Ordningen som foreslås vil gjøre det mulig for Organisasjonene å oppkreve merverdiavgift på rettighetsvederlag ved kollektiv oppkreving av vederlag etter åndsverksloven. Skjematisk sett vil ordningen innebære følgende inntektsstrømmer og avgiftsmessig klassifisering av de ulike typer vederlag som oppkreves:

Det er en rekke forhold som begrunner forslaget, og vi vil i den forbindelse særlig fremheve følgende:

- Ordningen vil gjøre det faktisk og praktisk mulig for organisasjoner som oppkrever vederlag etter åndsverkloven kollektivt på vegne av flere rettighetshavere, å oppkreve riktig merverdiavgift.
- Ordningen innebærer at merverdiavgiften som oppkreves blir en del av organisasjonenes avgiftsregnskap, noe som sikrer at all oppkrevd merverdiavgift innbetales til staten.
- Ordningen gjør at det ikke er problematisk at det er forskjell mellom hvordan vederlaget oppkreves ut mot kunde og hvordan avregning/utbetaling skjer til rettighetshaver.
- Ordningen gjør at oppkreving i flere ledd via flere frivillig registrerte organisasjoner er mulig å gjennomføre, ved at det beregnes full merverdiavgift både mot kunde og mellom frivillig registrerte organisasjoner.
- Ordningen innebærer at Organisasjonene ved utbetaling av vederlag til rettighetshavere må ha oversikt over rettighetshavernes avgiftsstatus, enten ved at rettighetshaver selv utsteder faktura på vederlaget

som de mottar med eller uten merverdiavgift, eller at organisasjonene gjennom reglene i bokføringsloven utsteder faktura på vegne av rettighetshaver (etter avtale). Organisasjonene vil også måtte beregne merverdiavgift etter reglene om skudd avregning ved utbetaling til utenlandske rettighetshavere, der det er aktuelt. Dette sikrer at det gjennomføres et riktig avgiftsoppgjør ut mot den enkelte rettighetshaver.

- Ordningen innebærer at man unngår at det oppstår avgiftsmessige innlåsnings effekter i merverdiavgiftssystemet i forbindelse med kollektiv oppkreving av rettighetsvederlag. Det er ikke akseptabelt for rettighetshavere dersom de ordninger som er etablert gjennom kollektiv oppkreving av vederlag i medhold av regelverket i åndsverksloven (tvangslisens, avtalelisens og enerett) innebærer at rettighetsvederlaget blir redusert med 20 % som følge av det de ikke er mulig å oppkreve avgift ut mot kunden (som i tilfelle Lindberg Lyd referert over).
- Begrunnelsen for at det foreslås en frivillig registreringsordning er for å begrense omfanget av ordningen til de tilfeller hvor dette er en hensiktsmessig løsning, og unngå at ordningen får konsekvenser for de som ikke aktivt inngår i ordningen. Eksempelvis finnes organisasjoner som kun representerer personer med originær Opphavesrett, som i sin helhet omfattes av merverdiavgiftsunntaket i mval § 3-7 (4) og hvor det ikke vil være aktuelt at organisasjonen skal oppkreve merverdiavgift ut mot kunden, selv om oppkrevingen skjer kollektivt. Frivillige registreringsordninger er dessuten kjente ordninger innenfor flere områder i merverdiavgiftsloven.
- Etter vår oppfatning er det også internasjonalt en trend hvor denne type rettighetsvederlag i større grad tillegges merverdiavgift og hvor det kan skape konkurransemessige ulemper for norske rettighetsorganisasjoner om vederlag i Norge ikke omfattes av avgiftssystemet ved kollektiv oppkreving av rettighetsvederlag. Vi vider i den forbindelse til at vi er kjent med at det pågår en lovgivningsprosess i Danmark hvor det er foreslått regler for avgiftsplikt på denne type vederlag, se her: <https://hoeringsportalen.dk/Hearing/Details/65528>

Den eneste reelle innvending som vi kan se mot ordningen, er at det i noen tilfeller vil oppkreves merverdiavgift på kollektive vederlag fra rettighetsorganisasjonene som gjelder originær Opphavsrett og som ville være unntatt merverdiavgift dersom opphaveren selv oppkrevede vederlaget. Etter vår oppfatning er det imidlertid i begrenset grad at det vil være noen negative effekter av dette, da rettighetsvederlag i all hovedsak oppkreves av næringsdrivende kunder som har full fradragsrett for merverdiavgiften. I tillegg vil kunder som er kommuner/frivilligheten ha (delvis) kompensasjonsrett for merverdiavgiften. Dette vil således være en problemstilling knyttet til vederlag som oppkreves av stat og næringsdrivende som ikke er avgiftspliktige, men etter de undersøkelser som er gjort av Organisasjonene gjelder dette en helt ubetydelig del av det totale vederlaget, og fordelene mer ordningen for øvrig vil langt overstige denne ulempen.

Ordningen medfører slik vi ser det ikke behov for å endre måten rettighetsvederlaget behandles regnskapsmessig av Organisasjonene, da regnskapsreglene vil forholde seg til realiteten i avtaleforholdene og innebære at det kun er nettoen som Organisasjonene sitter igjen med som anses som Organisasjonenes omsetning regnskapsmessig.

4.3 Forslag til regelendringer

4.3.1 Lovendring

For å etablere ordningen, foreslås følgende lovendring:

Ny (7) i Mval. § 2-3 (hvor eksisterende (7) blir (8)):

(7) Organisasjoner som oppkrever vederlag etter Lov om opphavsrett til åndsverk mv. (åndsverkloven) kollektivt på vegne av flere rettighetshavere kan frivillig registreres.

I tillegg foreslås følgende forskriftsendring:

Ny § 2-3-7 i Fmval:

2-3-7 Organisasjoner som oppkrever vederlag etter Lov om opphavsrett til åndsverk mv. (åndsverkloven) på vegne av flere rettighetshavere

(1) Den frivillige registreringen innebærer at omsetning av rettigheter som organisasjonen forvalter, for avgiftsformål, skal anses som organisasjonens egen omsetning. Tilsvarende vil utbetaling av vederlag til rettighetshavere for avgiftsformål være å anse som omsetning mellom rettighetshaver og organisasjonen.

(2) Omsetning etter første ledd kan også skje i flere ledd mellom flere frivillig registrerte organisasjoner.

5 AVSLUTTENDE KOMMENTARER OG INFORMASJON OM HVORDAN ORGANISASJONENE VIL FORHOLDE SEG FREMMOVER

Organisasjonene har som følge av dialogen med myndighetene og det som vi oppfatter som et pålegg om å starte å innkreve merverdiavgift på kollektivt rettighetsvederlag, blitt stilt i et vanskelig dilemma.

Som vist over er det ikke mulig for Organisasjonene å oppkreve riktig merverdiavgift på vegne av rettighetshaverne i overensstemmelse med de avklaringer som er gitt av Skattedirektoratet, og som følge av dette foreslår Organisasjonene regelverksendringer som gjør det mulig å oppkreve merverdiavgift i overensstemmelse med regelverket. Da vi er kjent med at slike regelverksprosesser ofte tar tid, løser ikke dette Organisasjonenes problemstillinger med fakturering av merverdiavgift på kort tid.

Slik Organisasjonene oppfatter det har de nå to reelle valg:

1. Et alternativ er at Organisasjonene på tross av Skattedirektoratets pålegg, velger å ikke oppkreve merverdiavgift ved kollektiv oppkreving på vegne av rettighetshavere inntil det er innført regler som gjør dette mulig. Dette innebærer slik vi ser det risiko for etterberegning overfor avgiftspliktige rettighetshaverne, på samme måte som det Lindberg Lyd opplevde, med risiko for at rettighetshavernes vederlag blir redusert med 20 %, uten at avgiften belastes sluttkunde. Dette er slik Organisasjonene ser det en helt uakseptabel løsning som er i strid med merverdiavgiftssystemet.

2. Et annet alternativ er at Organisasjonene velger å starte oppkreving av merverdiavgift i eget navn selv om det rettslige grunnlaget for dette er usikkert. Begrunnelsen for dette er at Organisasjonene oppfatter dette som eneste mulighet for å oppkreve merverdiavgift på rettighetsvederlag i overensstemmelse med skatteetatens instruksjoner og intensjonene bak regelverket. Når det ikke er noen måte å oppkreve merverdiavgift på kollektive oppkrevde vederlag, velger Organisasjonene den løsningen som i størst mulig grad ivaretar de sentrale hensynene for illeggelse og oppkreving av merverdiavgift på denne type vederlag.

Organisasjonene har besluttet at de vil gå for alternativ 2, og vil i den forbindelse innlede dialog med den utøvende delen av skatteetaten med søknad om registrering i merverdiavgiftsregisteret på nevnte grunnlag og starte oppkreving av merverdiavgift i eget navn med virkning fra 1.1. 2022. I dialogen med skatteetaten vil Organisasjonene søke å avklare at dette kan gjennomføres uten vesentlige negative konsekvenser.

Vi vil imidlertid påpeke at selv om Organisasjonene gjennomfører og får aksept for å oppkreve merverdiavgift i eget navn etter dagens regelverk, innebærer ikke dette at forslaget til regelendringer er overflødige da det er viktig å etablere et klart og tydelig rettslig grunnlag for at Organisasjonene kan oppkreve merverdiavgift i eget navn ved kollektiv oppkreving av rettighetsvederlag.

Ta kontakt med undertegnede på telefon 982 67017 eller e-post a.fagerhaug@selmer.no dersom det er behov for avklaringer eller ytterligere dokumentasjon.

Organisasjonene stiller gjerne i et møte for å redegjøre nærmere for ovennevnte problemstillinger og begrunnelse for forslaget til regelverksendringer.

Med vennlig hilsen
ADVOKATFIRMAET SELMER AS

Are Fagerhaug
Advokat